

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

Caput IV. De Fine Veteris Burgundionum

urn:nbn:de:bsz:31-102564

sibi constat Iornandes, alios, quam Valentinus nostros inuenens, ac forte eos, qui post Vandolorum in Hispanias migrationem relictii erant. Procopius a Vandalis in societatem adscitos, Gothicum genus vocat, lib. 1. Vandal. Quos Salvianus a Gothis stricte et ut quatuor insignioribus illius aeco nominibus appellati sunt, distingvit lib. 7. pag. 273. Vbi tamen alii legunt, Alemanni, mea opinione rectius. Contra quam apud Turonensem lib. 2. hist. cap. 9. pro Alamannorum sine dubio legendum est Alanorum, quandoquidem Goar, cuius ex Renato Profuturo Frigerido meminit, rex fuit Alanorum, quem secutus est Sambida, unde Alani hi Sambidenses, qui perinde ac Vandali Burgundionesque ritus Arianos amplexi sunt, nominantur.

CAPVT IV.
DE FINE VETERIS BURGUNDIONUM
REGNI, AC PRIMORDIO IBIDEM SUPREMI DOMINII FRAN-
CORVM.

CUM hoc loco res Burgundionum essent, poterant quidem beneficio fortunae uti, pacemque seruire, et florentem regni statum, nuper a caede AETII auctum concordia firmare, Francorumque animos necessitudine et amicitia maiorem in modum conciliare. Quod dum sive alienati aemulatione potentiae, quae inter necessarios maxima acerrimaque est, sive impediti invidia, quae socios finitimosque saepissime in bella concitat, positoque metu, libidini affectuum indulgent, ruuntque in se invicem, et multa crudeliter faciunt, nec sanguini suo parcunt, causa occasioque belli datur Clodovaeo, quippe non passuro opprimi Godegisilum, natu minimum Gundechi filium, ne, si eius causam negligeret, a Gundebaldo fratre natu maximo opprimeretur. Quod cur faceret, multas et graves cum affinitatis et vicinitatis, tum foederis aequitatisque rationes habuit, atque adeo honesto consilio Godegisilum tuendum suscepit, iniustosque Gundebaldi conatus praevenit, ac tempestive impedit, quo minus in eum acerbius consuleret, et saevum sanguinariumque animum expleret. Omni iure enim cavendum duxit, ne idem Godegisilo, quod ipsius fratribus Chilperico et Gundimaro indigne premissis, eveniret, totaque regni Burgundici haereditas contra promissi fidem, contraque pactiois ius ad Gundebaldum, crudelitate instrumenta potentiae quaerentem, devolveretur. Itaque pro charitate in eam stirpem, proque necessitudine nuper contracta, querelae interpellationesque Godegisili apud Clodovaeum valuerunt, ut eum foedere sibi coniungeret, occasioneque pariter recuperandi illius iuris, et frangendae Gundebaldi potentiae uteretur. Praesertim quum recogitabat, ambitionem

nem Gundebaldi crudelitate firmari, iamque ex ruinis Fratrum auctam vehementer sibi ipsi esse pertimescendam, quando rerum usu didicerat, Burgundiones post interitum AEtii maiora agitarasse, promissa etiam utilitatis causa violasse, iniurias praeterea fratrem fratribus intulisse, et nomen munusque regium polluisse. Hinc vero existimare posse, quid sibi metuendum sit, si odii contentionumque causae inter finitimos existerent, quae eo frequentiores futurae essent, quo maiore dominandi cupiditate inflammaretur Gundebaldus, qui contra morem comitatemque vicinorum regum invitum sibi Chrotildem eiocasset, dotemque petenti difficilem se praebuisset. Quamquam in contrariam sententiam dixit Gundebaldus, Clodovaeum summo studio id operam dedisse, ut suspiciones ac discordiae alerentur, litesque nuper coeptae bello Gundebaldi partibus exitioso disceptarentur. Eam ad rem perficiendam Clodovaeus ab uxore Chrotilde (a) instigatus est, neque ei post tot clades Romanis illatas, iniucunda haec occasio accidit, quod ab externo hoste sibi non timebat, quum mortem suorum, inter quos etiam Chilpericus Chrotildis pater fuit, opportune iam ulcisci poterat, crescereque ex Gundebaldi ruinis, et maius capere incrementum.

(a) *Aimoinus de gestis Francorum lib. 2. cap. 3. significanter indicat animum Chrotildis vindictae cupidum, quod non modo maritum Clodovaeum, ut ratione eventorum colligitur, sed filios quoque Clodomirum, Childebertum et Clotharium ad ulciscendos invadendosque Sigismundum et Godemaram, Gundebaldi filios incendit, veteri pariter et novo odio, recenti Sigismundi scelere suscitato, Gregorius Turonensis lib. 3. hist. c. 5. 6. Gesta Francorum epitomata cap. 19. 34. Iohannes de Bussieres hist. Franc. lib. 1. pag. 45. Altius vero belli huius causa repetenda est ab aemulatione potentiae, quae nusquam magis se prodit, quam inter vicinos et foederatos, ut hactenus fuerant Clodovaeus et Gundebaldus. Vicinos fuisse, extra controversiam est: foederatos fuisse, ex Isidoro Hispalense videtur posse colligi, quum tradit, Gundebaldum capta Narbona, Gesalicum Gothici sanguinis principem Gallia expulisse, in Chronico Gothorum Era DXLV. cui respondet A. Cb. DVII. Nihil autem id faciendum suscepisset, propterea quod Narbona, quam Gundebaldus notho Alarici filio Gesalico eripuit, ditioni Clodovaei subiecta est, nec dubito, quin praedae spes Gundebaldum illexerit, atque in belli contra Gothos Aquitanos societatem facile pertraxerit, quando ea mens Gundebaldo fuit, ut habendi cupiditati nec modum faceret, nec finem. Dehinc fugato in Hispaniam Gesalico, convenit ei cum Theodorico notho Clodovaei M. filio, ut Arelaten, quam VVestrogothi in potestate tenebant, obsidione cingerent, adituque Rhodani Ostrogothos, VVestrogothorum iura defensuros, prohiberent. Iamque Franci et Burgundiones Arelatensem urbem premebant, cum Theodorici Ostrogothorum rex, libbam Ducem laborantibus popularium rebus summisit,*

caesisque ad urbis pontem Franci, Arelaten periculo liberavit. Eam in sententiam graviter scripsit Cyprianus, qui vitam S. Caesarii Archiepiscopi Arelatensis edidit, liberationemque hanc in parte divini beneficii posuit multumque celebravit. Nos quidem, inquit, credimus et confidimus in Domini misericordia, fide et precibus B. Caesarii id effectum esse, ut ipsius temporibus ita obsessa sit ab hostibus civitas Arelatensis, ut tamen nec capi potuerit, nec praedae patere. Atque sic deinde a VVifigothis in Ostrogothorum ditionem pervenit, hodieque in Christi nomine paret clarissimo regi Childeberto, ut possit de ea quoque dici: Transierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum, et non permisit Deus sub illo hominem nocere Arelatensibus suis. *Hactenus scriptor vitae Caesarii Cyprianus, quo plura ad hoc argumentum pertinentia describere non vacat. Etenim iam nemo non intelligit, rege Theoderico Arelaten in Ostrogothorum ditionem pervenisse, atque ita nec Francos, nec Burgundiones Galliam Arelatensem proximamque Massiliensem et Narbonensem occupasse, ditionemque suae subiicisse. Atque huc respexerunt Cassiodorus in Chronico COSS. Venantio iuniore et Celere, qui signant A. C. 508. et Var. lib. 1. ep. 24. ubi Gothos ad expeditionem Gallicam excitat, l. 4. ep. 17. quum ad Ibam (alii Hibbam, alii Ibbam legunt) Narbonae rectorem scripsit, lib. 8. ep. 16. ubi acre praelium Francos inter Gothosque commissum memorat, et solutam Arelates obsidionem subindicat: conf. Iornandes * de reb. Get. p. 142. edit. Lindenbrog. Procopius ** bell. Gotb. lib. 1. edit. Hoesehel. p. 185. 186. edit. Hervag. p. 31. Victor Tununensis nihil hac de re in COSS. Venantio et Celere memorat, excepto quod marginalia, ut vocant, Chronico eius adscripta hanc praelii fatalis epocham, videlicet Alarici exitum, et regni Tolosani ruinas commonstrat. Sed quae postea initia causaeque fuerint belli, inter Francos, Burgundionesque gesti, paucis aperiam. Nam Franci foedere fuisse iunctos, et quum res postulabat, auxilium tulisse iam dixi, et autore Cypriano confirma-*

* Iornandes recte habet, sibi que constat, dum superatos prostratosque Francos scribit, sed cum de numero addit, XXXM. eorum caesa, odii in Francos postulatorum praesertim quum Procopius nihil tale prodit. Iornandi vero assentitur Paulus Diaconus in app. Eutropiana. Contra non definit eum haud verosimilem numerum Cassiodorus in Anastasio, Era COSS modo signata.

** αὐτός (Θεοδῆρος) Γαλλίας τὰ λοιπὰ ἀνεσώρωτο. Ipse (Theodericus) reliquam Galliae partem recuperavit. Quod congrue explicandum est I. ut Galliae parti mediterraneo et montibus Pyrenaeis finitima intelligantur. II. Tales Galliae sunt Arelatensis, Massiliensis, Narbonensis et Novempopulana Pyrenaeis montibus adiacens. III. Quod de recuperatione additur, id eo spectat, ut innuatur ius postliminii propter dominium, quod proxime illic habuerunt VVestrogothi, qui Ostrogothorum fuere propinqui et populares, quique nuper sub rege Alarico, cuius focer fuit rex Ostrogothorum Theodericus, floruerunt, sed eo post in pugna, quae in campo Voeladensi conferta est, amisso, regno fortunisque a Francis sunt eversi. Vid. gesta Franc. epitomata cap. 17.

vi: sed vero etiam dissidia habuisse, et decertasse, vel solus comprobare potest Gothorum rex Atalaricus apud Cassiodorum var. lib. 8. ep. 10. Prius autem, quam cum Francis commissi sunt, cum Torismundo VVestrogothorum rege bellum gesserunt: sed ab eo in ordinem redacti, auxiliares ipsique devoti fuerunt, quod affirmat Iornandes de reb. Get. p. 126. Devotos autem nominat iniquo (quod vulgo inaequale dicunt) foedere coniunctos, certisque conditionibus ad auxilia officiaque praestanda obligatos, nempe ab eo tempore, quo a Torismundo victi, tributum daturos se promiserant, vid. Pontus Heut. rer. Burg. lib. 1. Deinceps Euricus VVestrogothorum rex Burgundiones subegisse traditur, apud Iornand. de reb. Get. p. 129. Quoniam vero tunc Franci magnis viribus in Galliam irruebant, novis his motibus ea tributi confectio impedita est, nec quidquam eo nomine Burgundiones, regis Theoderici antehac socii, contulerunt, Heuterus d. loc. Quin et Theoderico, cum ad condendum in Italia regnum animum adiceret, bello Odovacris distracto, Gundebaldus Liguriam invasit ac diripuit, plurimosque captivos in Galliam abduxit, v. Paulus Diaconus in appendice Eutropiana. Oppresso autem post Alarico, ex cuius nomine Iornandes omen sumit, Theodericus VVestrogothorum causam contra Francos pariter et Burgundiones tuendam suscepit, Arclatumque ab utrisque circumdatum a periculo exemit, ut testis est Cyprianus vitae S. Caesarii scriptor. His ita gestis, proferendi regni consilium agit Clodovaeus, pulsusque Gallia Romanis, Burgundos vicinos opibus et potentia validos, et post Aetii necem maiori accessione nuper auctos, suspectos habet, et belli causam quaerit. Testatur Procopius, Germanos, (Francos) cum Burgundionibus conferuisse manus, atque eos bello superiores, hos stipendiarios habuisse, bell. Goth. lib. 1. Enimvero regnum Burgundionum cum multis aliis modis, tum praecipue hoc felicitatis genere infra regnum Francorum fuit, quod 1. Gundecarius precarium acciperet a Valentiniano III. * 2. quod VVestrogothis, cum regnaret Torismundus, posteaque Francis veltigale, sive tributarium redderetur. Gregor. Turon. lib. 2. cap. 32. 3. quod a Francis denique in ditionem redigeretur, Aimonius lib. 2. cap. 7. Contra quam se res habuit cum regno Francorum, quod nunquam Romanis neque tributarium, neque subiectum fuit: Francorum dico, sive Francogallorum, ut a priscis Gallis, qui omnino a Romanis in ditionem imperiumque redacti sunt, distingvantur. Praeterea Franci non perinde, ut Gothi Vandalique, et in his sigillatim Burgundiones, plures certe potioresque, contagione Arrii veram salutaremque religionem contaminarunt, atque adeo reges eorum Christianissimi et primogeniti ecclesiae dici coeperunt.

* Non congruit, quod scripsit Io. Micraelius, renitente Aetio, Burgundos maximam Heduarum Sequanorumque partem occupasse, Syntagm. hist. pol. p. 676. Nam non invito Aetio, et annuente ex ratione civili Valentiniano III. sedes in campis Rhodano Ararique circumiectis datae assignataeque sunt.

§. II. Ita vero Burgundiones partim fortuna temporum, partim culpa sua miseri, regnum a parvis initiis in tantam amplitudinem evectum, contracta cum Francis affinitate, non diu liberum florensque retinuerunt, nec Clodovaei ad magnum Galliae imperium aspirantis conatus infringere potuerunt. Nam praeter odia et aemulationes, quibus ipsi se contecerunt, parum cauti fuerunt contra Francos, foedera, donec svaderet utilitas, servaturos, et si ferret occasio, ab inita belli societate discessuros. Quod postea nsuvenit, quam Burgundiones, speciosa amicitia decepti, vires suas debilitarunt, nec multo post verba sibi fuisse data intellexerunt, praesertim quum Clodovaeus se bello fratrum immisceret, finitimosque callide adversus se concitaret, atque his modis ad eos opprimendos consilium adhiberet. Erantque tunc multa, quae Clodovaeum propinquae potentiae impatientem stimulant, quando praeter religionis causam, quam exaggerabat Remigius, dotis quoque et opum, quas longo tempore paraverant, rationem habuit, et Chrothildi Aurelianoque (a) ad Gundebaldum infestandum sollicitantibus locum dedit, regnum ab eo tributarium pactus est, (b) quod postquam LXXXIII. fere annis duravit ab eo tempore, quo ad Rhodanum Ararimque coeperat, superiorem liberi regni gloriam mutavit, et post decessum quoque Clodovaei cum Francorum ditione imperioque coniunctum fuit. (c)

(a) Consilium et prudentia Aureliani, quo legato usus Clodovaeus est, passim laudantur. Epitome gest. Fr. cap. 13. Hinc apud Aimoinum Misdunum cum subiecto tractu iure beneficii concessit Clodovaeus, lib. 1. cap. 14.

(b) Igitur haud accurate scripsit Philip. Cluverius, Clodovaeum devicto Gundebaldo, regnum eius suo imperio adiecit, quod tamen de regno VVisegotibico ibidem recte scripsit, Introduct. in Geogr. l. 2. c. 13.

(c) Burgundiones moris Francorum non ignari, eos non cupiebant affinitate secum coniungi, quorum arma timebant, fortitudinemque explorabant. Aimoinus testatur, Gundebaldum plane invitum Chrotildis ex fratre neptis matrimonium approbasset nec approbaturum fuisse, nisi existimasset, Clodovaeum repulsam pro belli causa habiturum. (V. Epitome gest. Franc. c. 12.) Annuit ergo, postquam de animo Clotildis cognovit, quae vix ad fines Franciae deducta erat, cum protinus iuberet, ut ad ulciscendam patris crudelitatem Franci, qui in comitatu erant, villis Burgundicis ignem subiciant, quod dum ii gnaviter faciunt, Chrotildis laeta agit Deo gratias, et vindictae necis paternae pariter et belli mox secuturi initium facit, lib. 1. de gest. Francor. cap. 14. Abbat Remigius Antistes Remensis Clodovaei animum ad summovendos Gallia Arrianos incendit, quod sicuti de Gothis Arrianis diserte apud Turonensem lib. 2. c. 37. testatur est, ita verosimili ratione de Burgundionibus Arianis

Arianis colligitur, praesertim quum ex Remigii epistola, quae apud Sirmondum est, constat, bellum Clodovaei, quod contra Gothos suscepit, Remigio vel ob odium in Arianos viuis probatum fuisse. ** Quod cur non aeque de Burgundionibus affirmetur, nihil impedit, maxime ideo, quod Chrotildi vindictam agitant (Vid. Fredegarius in ep. cap. 34.) id haud ingratum esse poterat, ut bellum contra patruum, qui manus fraterno sanguine imbuerat, festinaretur. Praeterea non plane nullum momentum eo attulit Aredius, qui postquam exploravit iratum Clodovaei animum, inita vastitatis Burgundiae ratione, iam extrema metuens, tributum ei regno imponendum, consilio parum honorifico, sed necessitate expresso Burgundioni suavit, apud Turonensem lib. 2. hist. cap. 32. conf. Fredegarius c. 23. et 24. Gestis Francorum epitomata cap. 16. Ioban. Buffier. hist. Fr. l. 1. p. 28. 29. Quod Gundebaldus non recusare ausus, ex praesenti quidem periculo se regnumque Burgundiae eripuit, sed non multo post rursus irritavit Francos, pacemque nuper de relinquenda Godegisilo regni parte, *** pendendoque regi Clodovaeo tributo praefraße violavit, nec modo cum regni parte, sed etiam vita multavit, apud Turonensem lib. 2. cap. 33. et Marium Aventicensis in Chronico. Quae perfidia tandem hunc exitum habuit, ut in Gundebaldi filios Sigismundum et Godomarum vindicaretur, quando ii patrii mores crudelitatis et pertinaciae imitati, nondum obductas cicatrices refrigererunt. F. Ioan. Buffier. hist. Franc. lib. 1. p. 29. 30. 45. 46. Ex quibus intelligitur, Clodovaeum totius Galliae in potestatem redigendae consilium iniisse, quod volenti consilium dare, sola Gotthorum potentia obstat, praesertim quum adnoscatur Theodericus Ostrogothorum rex, ut Clodovaeus rebus ex animi sententia succedentibus modum adhiberet. Nec id pro summa prudentia sua ignorabat Clodovaeus, quod VVestrogothi, *** non abnuente Theoderico, Burgundionibus operam ferebant,

Cc 3

ferebant,

- * In corpore histor. Fr. edit. VVechel. est epistola 2. p. 184. Congruitque hic, quod Clodovaeus religionis Christianae mysteriis initiatus Burgundicum Gothicumque bellum gessit et confecit. Mich. Ritus de reg. Fr. lib. 1. Decessit autem Remigius Anno quattodecimo post decessum Clodovaei.
- ** Ea de causa ab Ariana religione calamitatum ruinarumque imperiorum initia accessit Turonensis, sine dubio ad VVestrogothoquitanici et Burgundici excidium spectans, lib. 3. prolog.
- *** Allobroges, ubi nunc sunt Sabaudi, iam inde antiquitus Burgundiae regno innexi, ex qua causa Duges Sabaudiae eius in regno Germaniae, et publicis eius Comitibus habent. Huc pertinet, et nunc commodum mihi succurrit, quod Gvil. Brito Philippidos XI. v. 35. 164. 176. eos nominavit Allobroges, quos alias Burgundos vocamus. Conf. Casp. Barth. animadv. p. 684.
- **** Cum lites inter Francos VVestrogothosque oriebantur, tum Gundebaldus Alarico VVestrogothorum regi aequior fuit, atque ita Clodovaeum Francorum regem offendit. Nic. Vignier. Chron. p. 18. Mox aliae augendo odio causae accesserunt, et postquam cum iniuria coniunctae sunt, Clodovaeo bellum molienti belli iusti causam dederunt. Proinde Turonensis ait, Clodovaeum Godegisili petitionem libenter accepisse, l. 2. c. 32.

ferebant, atque his rebus impediebant, quo minus regnum Francorum accessione Burgundiae amplius formidabiliusque redderetur. Quod certe innuit Turonensis, et congruente rerum gestarum serie, aptaque colligendi ratione declarari potest. Sed reddita Burgundionibus pace, Clodovaeus nihil sibi neque a Gundobaldo, neque a finitimo Herulis Turingisque metuebat, armaque in Westrogothos, qui sub rege Alarico erant, vertebat. Quod quorsum spectaret, Theodericus, ut cautus erat, facile aestimabat, atque eo minus propinqui regis causam deserendam putabat, vicinosque admonebat, ut Westrogothorum rationem ducerent, minimeque eos subigi paterentur. Verum illi sive metus, sive amicitiae foederisque nuper illi causa in partem eius belli non venerunt, atque Alaricum, invito etiam Theoderico, destituerunt. Quibus rebus evenit, ut regnum Tolosanum, * quod annis LXX XIIII. Gothi Aquitanici tenuerunt, everteretur, ut ex Isidoro et Procopio constat. Regna autem Burgundiae et Turingiae tributo pacem a Clodovaeo paciferebantur, ** atque ab eius excessu demum in potestatem ditionemque Francici nominis redigebantur. Et nostris quidem rationibus congruit, ut regnum Burgundiae, quod an. 442. coeptum est, annis fere 84. stetit dicatur. Nam ab eo tempore, quo in Germania Cisrhenana I. Burgundiones regnum condiderunt, epocha regni Burgundici arcessi non potest, quandoquidem Burgundia non apud Rhenum, sed apud Ararim Rhodanumque quaeri debet. Sine dubio tamen eo respexit Bussières, quum annum 110. regni Burgundici numerat, Burgundici, inquam, quod de nostra sententia cis Rhenum anno 413. primordia habuit, atque iuxta has rationes anni 112. effluerunt, posteaquam regnum Burgundicum in ditionem Fr. est redactum: eo nempe anno, quo e vita decessit prudentissimus Ostrogothorum rex Theodericus, annis autem 15. post decessum Clodovaei magni Francogalorum monarchae.

* Tolosa praecipua Vrbs Galliae Narbonensis, Amm. Marcell. lib XV. Ea regio postea Gothia dicta est, quam Westrogothi eius imperium obtinuerunt, Gothique ii etiam Aquitanici dicti sunt, quod Aquitaniam quoque sibi obnoxiam habuerunt, v. post scriptores antiquos, Alph. Delbene et Nic. Vignierius.

** Annus 492. insignit Turingiam vestigalem argumento rationis num temporum incerto, epit. gest. Fr. cap. 10. Turon. l. 2. cap. 27. Burgundia A. 502. ad legem tributi solvendi redacta est.

§. III. Annus autem supra quingentesimum sextus et vigesimus agebatur, quum ex regno Burgundiae provincia facta est, quod accidit, postquam Gundebaldi filii miserum foedumque exitum habuerunt: inter quos natu maior Sigismundus ann. DIIII. patri Gundebaldo (qui Ann. 508. obiit: Sigebertus ad h. d.) successit, et bello deinceps appetitus, nec multo post captus, atque in puteum cum uxore liberisque coniectus, periit, summoque cruciatu confectus, memorabilem, regisque stirpe indignam poenam dedit. Haec dum fiunt, frater Sigismundi Godemarus, ad spem vindictae excitatus, regnum Burgundiae suscipit, Francisque obviam profectus, Clodomirum contra belli insidias non satis cautum caedit; quod simulac Franci audiunt, repen-

repentino casu commoti, vires colligunt, Godemarique exercitum fundunt, totamque adeo Burgundiam occupant, et regno Francorum adiungunt. (d)

(d) Hoc est illud tempus, quo Burgundia Francorum ditioni subiecta est, in cuius epocha definienda non una eademque sententia est. Sunt, qui in annum 522, reuocant, quod probat Gabriel Bucelinus in annalibus Galliae Nucl. bist. part. 2. ad h. An. Nec vero melius illud est, quod Burgundiam a Clodione Francorum regno adiectam putavit, in Chronologia Constantiensi ad an. 445. Nam veris Francorum monumentis proditum est, Clodionem in Germania cis rhenum regnasse, atque exinde in Galliam penetrasse, atque insignem eius partem Romanis eripuisse, sedemque regni in termino Tongrorum * habuisse, Burgundiones autem trans Rhodanum habitasse, apud Turonensem lib. 2. cap. 9. Unde sequitur, iam tum eo tempore regiones ad Rhodanum expansas insedissee, nomenque Burgundiae, Francis longo terrarum spatio disiunctis, auspiciatos fuisse, ut supra rationes a me confectae sunt. Alii annum 534. clade Godemari, et exicidio regnatricis Burgundionum stirpi insigniunt, Mezeray abrege Chronologiqve pag. 50. Ego ita supputo, ut annus 526. quem temporum et historiae consensus suppeditat, constituatur. Consentiant Nicolaus Vignierius in Chron. Burgund. ad h. an. Iacobus Meyerus in annal. Flandr. ad ann. eundem: Pontus Heuterus rer. Burgund. lib. 1. et, qui ante hos nominandus erat, Sigebertus Gemblacensis Chron. ad an. 526.

* Tongri cis rhenum, non Toringi trans rhenum, unde vulgata et mendosa lectio est corrigenda, cum apud Turonensem, tum apud Aimoinum lib. 1. cap. 4. epit. gest. Francor. cap. 5. Nec officit, quod MSpti aeqve ac editi Codices Toringi legunt. Id enim describentium, similitudine nominum facile deceptorum, incuriae adscribendum est. Et sunt aliqui, qui Tongros a Toringis oriundos, velutiqve per coloniam ad inferiorem Rheni ripam emissos putant.

§. IV. Quae conversio priscorum Burgundiae regum memoriam rerum ab iis bene gestarum delere non potuit, multa autem turpiter admissa memorabili ad posteros exemplo expiavit. Illud minime hic omiserim, quod Gundebaldus caetera impius, profanosque Aarii ritus amplexus, faciendarum in Burgundia legum curam cogitationemque suscepit, quibus etsi perplura continentur, quae a religione et aequitate aliena sunt, tamen rudi isto inelegantique seculo laudem haud exiguam auctori conciliarunt. (e) Nec consilia ad regni administrationem idonea ipsis defuerunt, quoad bonis moribus floruerunt, concordiamque seruarunt. At ubi odium et regnandi cupido animos incessabant, Francisque affinitate coniunctis ulciscendi occasionem dabant, et potentia ad explendam animi libidinem utebantur, de via retinendae libertatis deflexerunt, Francorumque iugum subierunt.

(e) Leges Burgundionum a Gundebaldo eorum rege lat as, et a XXXII. eius

gen-

gentis Proceribus subscriptae subsignataeque sunt, ex quarum praescripto viventes coeperunt appellari Gundbadingi, et Gunebodigni, qui ad investigandam incerti obsecurique facti veritatem ad manus pugnamque venerunt. Praeterquam autem quod hanc legem Gundebaldianam vehementer redarguit Agobardus, illiusque antiquandae Hludovico Pio auctor fuit, Fridericus II. etiam publica constitutione, quae inter Siculas extat, hunc absurdum morem vel eo argumento abrogavit, quod ista modus explorandi per duellum iudicii divini non tam vera probatio, quam quaedam divinatio dici possit, quae naturae non consonans a iure communi deviet, aequitatis rationibus non consentiat, prout verba habent Augusti legislatoris. (lib. 2. tit. 33.) Saepe tamen DEUS apud populos legum literarumque rudes permisit, ut laetus eventus causam innocentis comprobaret, forte quod eo rerum statu non tam malitia, quam simplicitate haec ratio probandi recepta esset. Hanc in sententiam ivit Hugo Grotius, et praeclare graviterque affirmavit, illis temporibus Deo simplicitatem prae argutius placuisse, in prolegom. ad hist. Gotb. Vnde intelligitur, Burgundionibus, postquam in unam cum Francis rempublicam coaluerunt, iura et leges pristinas fuisse relictas, ut suis quaeque gens institutis sub summo regum Francorum imperio uti posset. Conf. Iacobus Godofredi in prolegom. Cod. Theodof. cap. VII. Sed rationes temporum, quas ibi conficit, ut Burgundiones anno 532. a Francis subactos doceat, mihi non probantur, et vel unius Sigeberti testimonio reselluntur. Alioqui haud possum disferi, nonnunquam ingens inter Francorum Burgundionumque leges discrimen fuisse, et nunc imprimis, quum paput huius argumenti de iudicio Dei in quaestione versatur. Burgundiones enim nullo interveniente alio iudicio, protinus in hoc certamen, quod monomachian vocant, ruebant: Franci tunc aeternum admittebant, cum perquisitis omnibus rebus, nulla alia eruendae veritatis ratio afferri posset. Illi insuper nimio et absurdo rigore viam explorandi divini iudicii inibant, puerosque etiam ad sacramentum, et homines virium vitio inhabiles atque imbecilles ad duellum adigebant: Franci contra utroque probandi genere interdicebant, nec iureiurando pueros adstringebant, et meliore exemplo sinebant, ut pro infirmis alius quisquam depugnaret. Ex quibus deducit Ludovicus Cellotius, apud Burgundiones plus vi et impetu adum fuisse, apud Francos autem magis pietatem valuisse, in append. miscellan. opusc. VI. de populari iudicio Dei. Alioqui scriptores Francici non inficiantur, Burgundiones ratione et consilio polluisse, et inter alios fatetur Aimoinus, eos omnes plus consiliis, quam armis rempublicam tutatos, lib. 1. cap. 14. Quod sine dubio intelligendum est in comparatione Francorum, infra quos erant, sive animorum contentionem, sive armorum usum, sive prosperos belli successus specto. Fuitque haec causa, cur Gotbi Burgundionesque pariter sibi ab ipsis metuerent, Romani-que Imperatores, qui everso Occidentis imperio, in Oriente sedem et summam rerum tenebant, Francorum reges comiter haberent, atque adeo Anastasius Dicorus

Clo.

Clodoveum cum eminentiori Consulatus dignitate, tum novo et memorabili diadema-
 tis honore ornaret, apud Turonens. l. 2. c. 38. Qui consulatus profecto insignis
 aliquid excelsaque denotabat: perinde ut Fredegarius Romanorum consulatum
 significanter explicat, et per eminentiam Carolo Principi assignat, cap. 110. Illud
 vero tam sublime decus anno 508. regi Clodoveo partum est, quum iam totius
 Gallias monarcha esset, et Consul atque Augustus appellaretur, Turonensis d. l.
 Sed Gundebaldus haecenus Romanorum amicus et socius, postquam de Romania bene
 meritus, titulum Patricii, quamlibet infra Clodovei eminentiam, obrinuit,
 fratribus antehac militiae Romanae societate coniunctis, vim bellumque fecit, re-
 gnumque in quatuor partes divisum solus capessere voluit, et dignitatem, quam
 pace concordiaque tueri poterat, infelici dissidio subvertit. Ea de causa Sidonius,
 qui anno 482. e vita excessit, non obscure innuit, motus tempore tetrarchiae in Bur-
 gundia fuisse suscitatos, lib. 5. ep. 7. 8. Priusquam autem hae turbae exorire
 sunt, quatuor illi fratres multa auctoritate domi forisque valuerunt, et Olybrium
 Iuliumque Nepotem Augg. studioso adiuverunt, militiaeque Romanae magistri in Ita-
 lia atque Gallia fuerunt. Id vero induxit Olybrium, referendae gratiae cupi-
 dum, ut Patricii honorem conferret in Gundebaldum, quod testatur Panvini Inno-
 minatus. Deiecto autem post Iulio Nepote, cuius honori Burgundiones favebant,
 suspicioni deinceps ducti, rerumque suarum paulisper satagentes, haecenusque concor-
 des, Orestis et Augustulo nihil tribuendum duxerunt. Verum quae Occidui Roma-
 norum imperii, eadem regni Burgundionum, quamvis ex diversa causa, vicissitudo
 fuit illius initia a barbarorum migrationibus, huius ab intestinis dissidiis praecipue
 sunt petenda. Caeterum depravata Arianae religio non fuit Gundebaldo communis
 cum omnibus huius familiae regibus, propterea quod Sigismundus Gundebaldi filius
 renunciavit Arianis, et reiecto tam detestabili eius sectae errore, verae religionis
 disciplinam secutus est, concilioque eam in sententiam convocato, verum incorru-
 praefidei caput in Concilio Eponensi asseruit atque stabilivit. Illuc veteris Bur-
 gundiae Episcopi convenerunt, et moderante rationes Concilii Sigismundo, Bur-
 gundiam ab Arianâ labe repurgarunt. Vid. tom. 2. Concil. et Chiffletii observatio
 ad Concil. Eponense. Autor huius rei Sigismundo fuit Avitus, qui animum eius ad
 literas et religionis disciplinam effinxit, ac deinde Viennae Archiepiscopus factus,
 concilium Eponae habendum suavit. Annum huius concilii plerique signant 490.
 multi 494. quod tam absurdum, quam certum est, Sigismundum illo tempore re-
 gno Burgundiae nondum praefuisse, neque tunc ius indicendi Concilii habuisse,
 quum Gundobaldus, eius pater Arianus, adhuc in vivis erat, qui erroris ab Avito
 convictus, noluit haeresi renunciare, verumque Deum confiteri, ut est ap. Turonens.
 l. 2. c. 34. Is autem A. C. 508. primum decessit, atque adeo haec Synodus cogi non
 potuit ante A. 509. quo Sigismundus nondum firmato regno, adhuc de partibus cis
 Ararim cum Clodoveo M. tractabat, nec multo post reversus in eius gratiam, re-

gni paterni administrationem suscipiebat. Vid. Vignierius Chron. p. 20. Io. Bapt. Ricciol. Chronol. reform. tom. 3. pag. 138. Aubertus Miraeus annum 520. supputat, quod temporum numeris non respondet, siquidem hoc anno Sigismundus inssu Clodomiri foedo mortis genere est extinctus, Turon. lib. 3. cap. 6. Vignier. Chron. p. 21. Auctor additionum ad summam Conciliorum Bartholomaei Caranzae existimat, tempore Gelasi I. Pontificis indictum celebratumque fuisse concilium Eponense, pag. 286. Quod neque ullo veritatis indicio colligi potest, et refellitur argumento regni multo serius a Sigismundo suscepti, quoniam initium eius Symmacho, et exitus Hormisdac Pontifici congruit. Quare ab aliis in annum 517. quo Hormuda Pontificatum gessit, reuocatur, apud L. Bail. tom. 7. Summ. Concil. p. 181. Esi index Chorographus, qui in aditu eius tomi conspiciuntur, annum Symmachii Pontificatus convenientem, qui est 509. denotat, a quo dissentit Veneta Conciliorum editio, quae Hormudac Pontif. intervallum designat. Mea opinione hoc concilium omnino A. 509. habitum est, atque adeo respondet A. undecimo Symmachii Pontifici, quam sententiam amplexi sunt Caesar Baronius in annal. ecclesiast. ad b. A. et Severinus Binius in Concil. Epauensi p. 552. et not. p. 555. At Petrus Crabbe perperam in Gelasi I. Pontificatum reuocit, tom. 1. concil. col. 537. Vicunque sit, Burgundionibus id certe Franci acceptum ferunt, quod verae et salutaris religionis disciplinam secuti sunt, quoniam Clotildis Christi sacra in Franciam attulit, et Clodouasum ad ea amplectenda identidem cohortata est, Turon. lib. 2. cap. 29. Aimoinus lib. 1. cap. 14. Quo factum est, ut voti religione se obstringeret, si Alemannos vinceret, Christo nomen daturum, ibidem cap. 30. Cumque id Dei benignitate evenisset, hostesque castris exuisset, et iam ita domuisset, ut ditioni suae subicerentur, votum Deo nuncupatum persolvit, Remigioque se abluendum obtulit, et solenni pietatis formula sacris initiatus*, certum aeternae salutis vadem, noxarumque per eum expiatorum pignus accepit, ib. cap. 31. Quamobrem in priscis, quae de Remigii ac Barbilidis vita supersunt, monumentis lego, Clotildem appellatam fuisse Christianissimam, quam rebus divini cultus viam atque rationem ei tradidit mater, femina integra et a labe Ariana immunis, quam semel iterumque Sidonius collaudavit.

* Hoc Franciae Christianae initium fuit, multo ante enim Gallia Christi sacra suscepit, v. Franc. Feuardentius in annotat. ad Irenaei lib. 1. adv. haeres. p. 54.

CAPVT V.
DE REGNO BURGUNDIAE IN FRAN-
CORUM I. STIRPIS PROVINCIAM REDACTO
ATQUE HINC DIVISO.

Oppressis ita veteris Burgundionum familiae regibus, Franci Clotharius et Childebertus Burgundiam ditioni suae subiecerunt, et praeteritis Clo-